

איור: גיא מורד

הראוי השופט בעיניך?

זינוק חד בבקשות לפסילת שופטים: 505 בקשות ב-2025 לעומת 308 ב-2015 • באילו תיקים נרשמו שיא של בקשות, מהן הסיבות הלגיטימיות לפסילה, מה דינן של בקשות סרק, והאם ייתכן שהשיח הציבורי מחלחל אל אולם הדיונים?

האופי הייחודי של הסכסוך המשפחתי, שופט המשפחה 'השוף' יותר לבקשות פסלות, כאשר הנתונים מלמדים גם כי אותן בקשות ותלונות נמצאות ברובן המכריע כבלתי-מוצדקות... הנה כי כן... בית המשפט נדרש להקדיש זמן שיפוטי יקר על מנת להכריע בבקשות פסלות, גם כאשר מדובר בבקשות חסרות בסיס, ועל כך יש להצטרף.

■ מתי על שופט לפסול עצמו?

"באופן עקרוני", מסביר עו"ד אביב, "חל איסור על שופט לשבת בדין אם קיימת קירבה ממשית בינו לבין צד להליך (כגון קרבת משפחה או קרבה אחרת), או קירבה לבא כוחו או קירבה לעד מרכזי. המטרה הינה להבטיח שלשופט לא יהיה עניין כספי ממש או עניין אישי ממשי בהליך או בתוצאותיו. בנוסף, פסילת השופט כתוצאה מהתבטאויות או החלטות קודמות שלו תיעשה רק אם הוכח בבירור, כי רעתו של השופט 'נעלמה' וכי אין הוא פתוח עוד לשכנוע. כמוכן שטענות ברבר תחושות סובייקטיביות של בעל דין או מורת רוחו מהחלטות שניתנו ע"י השופט אינן עילה".

עו"ד אביב מדגיש כי בית המשפט לא מאפשר לשופט לפסול את עצמו (מיוזמתו) או לקבל בקשה לפסולו רק משום שהוטרד ע"י בעל דין במטרה להביא להחלפת המותב. בהקשר זה, נפסק ע"י נשיא בית המשפט העליון בדימוס, השופט אשר גרוניס כי: "... אין לתת יד לניסיון להטיל מורא על שופטים עד כדי סיכול ההליך השיפוטי התקין. יש למנוע מצב בו בעל דין מנסה להביא להחלפת השופט באמצעות הפצת איומים".

■ האם ניתן להגיש מספר בקשות לפסול שופט באותו הליך?

בקשת פסלות נוספת באותו הליך צריכה לה' תבסס על נסיבות חדשות (שאינן מובעלי הדין הפסולות הקודמות). אולם, זה לא מונע מבעלי הדין להגיש גם בקשות שלא עומדות בתנאים הללו ומרגע שהבקשה הוגשה מתחיל שוב כל הרצף של עציית ההליך, הכרעה לאלתה, הגשת ערעור וכו', ואכן, יש הליכים שבהם מוגשות שתיים, שלוש ואפילו ארבע בקשות פסילה".

פסלות שופט נדרש בעל הדין להעלות בהודמנת הראשונה ושיהיו בהעלאת הבקשה עלול להביא לדחייתה.

בקשת הפסלות מוגשת לשופט היושב בדין, ואם השופט רוחה אותה יכולים המתדיינים ובאי כוחם להגיש ערעור לבית המשפט העליון, ושם ידון בערעור לא פחות מנשיא בית המשפט העליון. מהנתונים עולה כי בשנת 2025 הוגשו לעליון 168 ערעורים על החלטות בבקשות פסילה - זינוק של 68% לעומת 101 בשנת 2015. הנשיא עמית רואה בחומרה ערעורי פסלות המבוססים על טענות סרק ואף מחייב לא אחת בהוצאות לטובת אוצר המדינה בעת רחיית הערעור.

■ האם בקשת פסלות מעכבת את ההליך המשפטי ואילו שופטים חשובים אליה יותר?

הטיפול בבקשות פסלות גוזל זמן שיפוטי ומסרבל את ההליך המשפטי. צריך לתאם מועדי דיון חדשים, לתאם עם עדים, וכו'. השופט צריך "להיכנס" שוב לתיק וללמוד אותו מחדש. כל הפרמטרים הללו עלולים לגרום לעיכוב של חודשים בהמשך שמיעת התיק. בקשות פסלות לא מועטות מוגשות באופן לא מוצדק, בעיקר בבתי משפט לענייני משפחה. בהקשר זה מציין עו"ד פיני אביב כי לאחרונה נשיא בית המשפט העליון, השופט יצחק עמית, התייחס בפסק דין לנושא וכך כתב: "קשה היא מלאכתו של שופט, קשה עוד יותר מלאכתו של שופט בישראל בימים עור יותר מלאכתו של שופט מיוחד מלאכתו של אלה, וקשה באופן מיוחד מלאכתו של שופט בית משפט לענייני משפחה. בבית משפט השלום או המחוזי, ניתן לעיתים להביא את הצדדים לפתרון מוסכם, ומכל מקום, על פי רוב מדוי בר סכסוך נקודתי שבסימו השופט 'נפרד' מהצדדים. לא כך, ככלל, בבית המשפט לענייני משפחה, שבו חל הכלל 'שופט אחד - משפחה אחת'... הנתונים בשטח מלמדים כי בגלל

פי נתוני הרשות השופטת, בשנת 2025 הוגשו לפחות 505 בקשות לפסילת שופט, המספר הגבוה מאז 2019. הזינוק במספר בקשות הפסלות, מעלה שאלה מטרידה: האם השיח הציבורי הסוער והפגיעה במעמד מערכת המשפט חלחלו גם אל תוך אולם הדיונים? מתי באמת שופט מחויב לפסול את עצמו, מדוע השופטים בתיקי משפחה חשופים יותר, מדוע קל להגיש בקשות סרק וכיצד זה מעכב תיקים ומטיל עומס על בתי המשפט?

בשנת 2015 הוגשו 308 בקשות לפסילת שופט. עשור קדימה בשנת 2025 הוגשו 505 בקשות. בשנת 2022 הוגשו 397 בקשות, בשנת 2023, עם תחילת המהלכים לשינוי סמכויות מערכת המשפט, הוגשו לפחות 468 בקשות לפסילת שופט. בשנת 2024 המספר כבר הגיע ל-491 בקשות, וב-2025 כאמור לפחות 505 בקשות.

לדברי עו"ד פיני אביב המתמחה בדיני משפחה, "השיח המתלהם מבחור כלפי הרשות השופטת והשופטים מחלחל לתוך אולם בית המשפט. יש להניח כי הפיחות במעמד השופטים בא לידי ביטוי גם בבקשות פסלות".

■ מה זו בקשת פסלות שופט ועל ידי מי היא מוגשת?

בקשה לפסילת שופט מוגשת על ידי אחד הצדדים להליך ודורשת מהשופט היושב בדין להעביר את התיק לשופט אחר. המטרה היא לה' בטיח שהמשפט יתנהל בפני גורם ניטרלי, ללא משוא פנים. חשוב לציין כי טעויות משפטיות או החלטות שאינן לרוחו של צד מסוים אינן מהוות עילה לפסול, אלא נושא לערעור רגיל. ואגב, באופן מצער, אין מחסום מפני הגשת בקשת פסלות שמבוססת על המצאות וקונספירציות. המזכירות תקלוט את הבקשה בכל מקרה, גם אם אינה מגוי בה בראיות. עו"ד פיני אביב מדגיש כי חשוב לזכור, כי את הטענה בעניין

עו"ד פיני אביב